

Hvordan Pentagon stjal 158 millioner USD fra Schweiz

Forestil dig, at du går ind på en restaurant, bestiller en flaske vin og en bøf, og tjeneren siger: „Betal for vinen på forhånd; vi opkræver bøffen, når den kommer.“ Du rækker penge for vinen – straks og i god tro. Timerne går. Køkkenet er stille – ingen vin, ingen bøf, ingenting. Når du klager og siger, at du fryser alle yderligere betalinger, indtil der faktisk kommer noget, smiler chefen og svarer: „Åh, vi har allerede taget dine vinpenge og bogført dem til bøffen. Det er jo én stor regning alligevel – vores politik tillader os at flytte penge mellem dine ordrer, når den ene side mangler. Køkkenet arbejder hårdt deromme... bare ikke til dit bord lige nu.“

Det er præcis sådan, Schweiz føler det lige nu.

I slutningen af marts 2026 afslørede den schweiziske public service-station SRF, at USA stille og roligt havde omdirigeret omkring 126 millioner schweizerfranc – cirka 158 millioner USD – i betalinger, som Schweiz allerede havde foretaget fuldt ud og til tiden, til sit F-35 kampfly-program. Disse midler blev flyttet inden for én fælles Foreign Military Sales (FMS) trustfond for at dække underskuddet på Schweiz' separate Patriot luftforsvarskontrakt, selvom Bern netop havde frosset Patriot-betalingerne på grund af massive leveringsforsinkelser forårsaget af, at USA prioriterede andre allierede. Schweiz, en mønsterkunde der aldrig havde været langsom til at betale, oplevede, at dens betalinger i god tro stille og roligt blev ombogført for at holde pengestrømmen i gang til Lockheed Martin, på trods af nul synlig fremgang på landets egne ordrer.

Schweiz' Patriot-ordre: Nedprioritering, ikke misligholdelse

Som del af sit Air2030-moderniseringsprogram bestilte Schweiz fem Patriot-affyringsenheder (batterier) sammen med op til 36 F-35A Lightning II stealth-kampfly (senere reduceret til omkring 30 af omkostningshensyn). Begge programmer løber gennem det amerikanske Foreign Military Sales-system. Schweiz overholdt enhver betalingsplan uden forsinkelse.

Patriot-leverancerne var oprindeligt planlagt til at begynde i 2026–2028. I 2025 henviste Washington først til prioritet for Ukraine, hvilket skubbede de schweiziske leverancer bagud. Derefter brød konflikten med Iran ud, og Pentagon nedprioriterede Schweiz' ordre yderligere. I begyndelsen af 2026 blev Bern meddelt, at tidsplanen var skredet fire til fem år – muligvis længere – mens programmets omkostninger var steget med op til 50 procent, fra omkring 2 milliarder til 3 milliarder CHF. I efteråret 2025 frøs Schweiz yderligere

Patriot-betalinger med den begrundelse, at uden verificerbar fremstilling eller leveringsfremgang havde landet ingen forpligtelse til at blive ved med at betale.

F-35-programmet havde sine egne omkostningsoverskridelser og produktionsproblemer, men Schweiz havde fortsat med at foretage disse betalinger til den fælles fond i fuld forventning om, at de to programmer ville blive behandlet som separate.

Den matematiske umulighed i Iran-konflikten

Dette skete ikke i et vakuum. USA og Israel brugte Patriot-interceptorer i et forbløffende tempo under krigen mod Iran. I løbet af de første fire dage af konflikten affyrede amerikanske og allierede styrker 943 Patriot-missiler – omtrent hele produktionsoutputtet for 18 måneder under normale fredstidsrater.

Hvert Patriot PAC-3 MSE-interceptor koster omkring 3,9–4,2 millioner USD. De billige iraniske Shahed-droner, de skød ned, kostede mellem 20.000 og 50.000 USD stykket. Iran producerer omkring 10.000 af disse droner om måneden. Matematikken er nådesløs:

- Et enkelt Patriot-skud koster cirka 100 gange mere end den gennemsnitlige Shahed-drone.
- Ved nuværende produktionsrater (ca. 50–60 missiler pr. måned) ville det tage over 16 år bare at matche én måneds iransk droneproduktion – selv under antagelse af perfekt effektivitet, som aldrig findes i kamp.

Selv med Lockheed Martins løfte om at firedoble produktionen til 2.000 missiler om året, forbliver matematikken umulig: $10.000 \text{ droner pr. måned} \div 167 \text{ missiler pr. måned} = \mathbf{60 \text{ måneder (5 år)}}$ bare for at matche Irans nuværende produktionsrate – og dette antager perfekt intercept-effektivitet, hvilket aldrig sker i reel kamp.

Denne matematiske umulighed går ud over strategisk fiasko – den udgør et fundamentalt brud på det kontraktmæssige grundlag. Når opfyldelse er matematisk umulig på grund af omstændigheder, der ligger helt inden for sælgerens kontrol (prioritering af andre kunder af geopolitiske årsager), fritages køberens forpligtelse til at præstere ifølge principper i international ret. Schweiz vurderede med rette, at dette løfte om opskalering var meningsløst over for Irans overvældende produktionsfordel. Leveringsdatoen for schweiziske Patriots var reelt skredet til uendelighed, ikke på grund af produktionsforsinkelser, men fordi hele den strategiske tilgang var matematisk dømt til at mislykkes. Denne rationelle vurdering – baseret på strategisk analyse, ikke på uvillighed til at betale – fik Bern til at suspendere de løbende betalinger.

Denne matematiske nytteløshed er den virkelige grund til, at Pentagon omdirigerede de schweiziske F-35-enge. Pengeoverførslen handlede aldrig om at hjælpe Schweiz med at modtage sine stærkt forsinkede systemer. Det var en bevidst manøvre for at bruge schweiziske skatteyderpenge til at finansiere Amerikas egen krigsindsats i Mellemøsten – holde produktionslinjerne kørende og interceptorerne flydende til amerikanske og israelske operationer mod Iran, selv mens Schweiz' egne ordrer forblev nedprioriterede og ule-

verede. I praksis blev det neutrale Schweiz tvunget til at subsidiere selve den konflikt, der havde gjort leveringen af dets Patriots umulig i første omgang.

Loophole i den fælles fond

Ifølge FMS-reglerne flyder **alle** schweiziske betalinger for amerikanske våben – F-35'ere, Patriots eller hvad som helst andet – ind i én enkelt fælles trustfond administreret af Pentagon. Kontraktteksten tillader eksplicit USA at omfordele penge mellem en kundes egne programmer, når den ene side viser underskud.

Schweiz behandlede de to kontrakter som separate forhandlingskort og handlede i god tro. Det suspenderede Patriot-betalinger og forventede, at F-35-pengene ville forblive afskærmede til det program. I stedet flyttede Pentagon blot de eksisterende F-35-midler over for at holde Patriot-siden i live og omgik dermed frysningen fuldstændigt. Pengene fortsatte med at flyde til Lockheed Martin og dets partnere, selvom der havde været ringe eller ingen fremgang på de schweiz-specifikke leverancer for nogen af systemerne. For at lukke hullet i sin F-35-budget blev det schweiziske forsvarsministerium tvunget til at forskudse titusindvis af millioner ekstra skattefranc før tid.

Politiske konsekvenser i Schweiz

Armasuisse-direktør Urs Loher, Schweiz' øverste bevæbningsembudsmand, bekræftede omdirigeringen over for SRF, men kunne kun beskrive beløbet offentligt som „et lavt tresifret millionbeløb“. Han kaldte situationen „meget utilfredsstillende“. Episoden har udløst parlamentariske spørgsmål i Bern og fornyede krav om en fuld undersøgelse. Lovgivere på tværs af spektret diskuterer nu åbent, om man skal skære yderligere ned på F-35-ordren eller søge europæiske alternativer (såsom Frankrigs SAMP/T) til fremtidige luftforsvarsbehov for at undgå denne form for afhængighed af en leverandør, der placerer mindre, neutrale partnere bagest i køen.

En moralsk og etisk opgør

Der findes ingen international straffedomstol, der vil retsforfølge dette som „tyveri“ eller „bedrageri“. Alligevel føles Pentagon-manøvren efter enhver moralsk eller etisk standard – og bestemt efter common law-principper om kontrakt, god tro og uberettiget berigelse – uadskillelig fra dårlig-tro-forretning. Schweiz betalte til tiden, opfyldte enhver forpligtelse og udøvede blot sin ret til at tilbageholde yderligere betalinger på et program, der reelt var blevet nedprioriteret til glemsel.

Denne hændelse blotlægger et fundamentalt suverænitetsbrud: Schweiziske skatteydere, der finansierede deres nations forsvar, oplevede, at deres penge blev omdirigeret til at finansiere amerikanske aggressionskrige i Mellemøsten. Dette var aldrig blot en kontraktlig tvist. Det var et neutralt land, der blev tvunget til at subsidiere konflikter, der lå helt uden for dets sikkerhedsinteresser, mens dets borgeres skattepenge blev brugt til formål, der direkte modsiger Schweiz' langvarige udenrigspolitik om neutralitet.

Princippet *pacta sunt servanda* („aftaler skal holdes“) er en hjørnesten i international ret. Selvom den tekniske sprogbrug i den fælles FMS-fond måske giver USA et kontraktligt figenblad, blev ånden i aftalen – fremdriftsbaserede betalinger knyttet til verificerbar levering – undermineret. Schweiz bad kun om den præstation, det havde kontraheret om. I stedet blev dets penge omdirigeret til at finansiere et program, der var nedprioriteret af årsager, der lå helt uden for Berns kontrol.

Schweiz' oplevelse er nu en del af en voksende dokumentation for, hvorfor nationer bør være ekstremt forsigtige med at indgå forsvarskontrakter med amerikanske producenter. USA har udviklet et frygteligt ry som forsvarsleverandør – en der prioriterer politisk forbundne kunder frem for kontraktlige forpligtelser, bruger finansielle smutthuller til at trække maksimal værdi uanset levering og opbygger afhængighed blot for at udnytte den til geopolitiske formål. Fælles fonde tilbyder administrativ bekvemmelighed for sælgeren, men fratager køberen det tilsigtede forhandlingskort. Når du betaler på forhånd for vinen, og restauranten bogfører det til en bøf, der aldrig kommer – mens den rigtige madlavning sker for en andens akutte ordre – lærer du hurtigt, hvem der egentlig styrer regningen.

Hvorvidt Bern kan inddrive compensation, bøder eller større gennemsigthed, må tiden vise. For nu står denne episode som et lærebogseksempel på asymmetrisk magt i forsvarskontrakter: Køberen skriver checks, overholder enhver deadline og bliver alligevel skubbet bagest i køen. Schweiz gjorde intet forkert. Det opdagede blot på den hårde måde, at god tro ikke altid bliver gengældt, når geopolitisk bekvemmelighed kalder.